

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 10/2018-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. apríla 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka vo veci sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátkou JUDr. Martinou Vnenčákovou, Čučmianska dlhá 7, Rožňava, pre namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Rožňava v konaní vedenom pod sp. zn. 7 P 300/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Rožňava v konaní vedenom pod sp. zn. 7 P 300/2015 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Rožňava v konaní vedenom pod sp. zn. 7 P 300/2015 p r i k a z u j e k o n ať bez zbytočných prietahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Rožňava povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Rožňava je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 312,34 € (slovom tristodvanásť eur a tridsaťštyri centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. Martiny Vnenčákovej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovujú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 10/2018-13 zo 17. januára 2018 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Rožňava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 P 300/2015.

2. Z obsahu sťažnosti vyplýva, že od podania návrhu boli nariadené dve pojednávania (8. decembra 2015 a 2. februára 2016), ktoré však boli odročené. Sťažovateľka v sťažnosti ďalej uviedla, že *„dňa 31. marca 2016 sa konalo ďalšie pojednávanie a po jeho vykonaní bolo vo veci nariadené znalecké dokazovanie na vyšetrovanie maloletého a rodičov a na posúdenie otázok potrebných pre rozhodnutie vo veci samej. Po vydaní predmetného uznesenia neboli zo strany okresného súdu vykonané žiadne*

úkony, o ktorých by sťažovateľka vedela. Z tohto dôvodu žiadala okresný súd prostredníctvom právnej zástupkyne o vytýčenie termínu pojednávania, ktorá bola okresnému súdu doručená 30. mája 2017. Napriek podanej žiadosti okresný súd túto žiadosť opomenul a k dnešnému dňu nedošlo k vytýčeniu pojednávania.“.

3. Z uvedených dôvodov preto 12. októbra 2017 podala právna zástupkyňa sťažovateľky sťažnosť na zbytočné prietahy v tomto konaní a žiadala bezodkladne vec prešetriť a prijať vhodné opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a zároveň bezodkladne vo veci rozhodnúť. Na túto sťažnosť podpredseda okresného súdu aj na základe vyjadrenia zákonnej sudkyne uviedol, že po preskúmaní súdneho spisu sp. zn. 7 P 300/2015 zo súdneho registra (pretože súdny spis sa nachádza u súdnej znalkyne) bolo zistené, že *„od 5. mája 2016 doteraz súd vo veci nekonal, nerozhodol o námietke zaujatosti otca maloletého voči znalkyni z 9. mája 2016 ani neurogoval podanie znaleckého posudku. Je možné konštatovať, že vo veci došlo k porušeniu práva na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a to nečinnosťou súdu od 5. mája 2016 doteraz, nakoľko súd nerozhodol o námietke zaujatosti voči súdnej znalkyni a neurogoval súdnu znalkyňu na vrátenie spisu s podaným posudkom, a teda sťažnosť je dôvodná.“.*

4. Sťažovateľka v sťažnosti ďalej uviedla, že *„porušovateľ vo veci nekonal spôsobom, ktorý by sťažovateľke zaručil stav právnej istoty, ktorý je zaručený vydaním rozhodnutia vo veci samej. Pri obdobných právnych prípadoch, a to práve vo veciach maloletých súdy rozhodujú v lehotách pár mesiacov. Vychádzajúc z kritérií, ktoré sa berú do úvahy pri hodnotení či došlo k zbytočným prietahom konania v tomto konkrétnom prípade je preukázané, že ide o bežnú agendu všeobecných súdov s nízkou náročnosťou. Sťažovateľka svojím konaním nijako neprispela k predĺžovaniu rozhodovania vo veci, nakoľko bola právne zastúpená, a v rámci konania sa sama snažila iniciovať urýchlenie konania porušovateľa, keď ho žiadosťou vyzvala na vytýčenie termínu pojednávania, s poukazom na skutočnosť, že v priebehu dvoch rokov sa konalo len jedno pojednávanie na ktorom došlo k prejednaniu veci. V konaní došlo k zbytočným prietahom práve zo strany porušovateľa, ktorý sám túto skutočnosť v upovedomení o spôsobe vybavenia sťažnosti zo dňa 24. októbra 2017 priznal.“.*

5. Sťažovateľka v petite navrhuje, aby ústavný súd vydal nález, ktorým vysloví porušenie jej v bode 1 označeného základného práva postupom okresného súdu v namietanom konaní, prikáže okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov, prizná jej finančné zadosťučinenie v sume 10 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 312,34 €.

6. Na základe výzvy ústavného súdu sa predseda okresného súdu vyjadril k priebehu konania podaním sp. zn. Spr. 4/2018 z 8. februára 2018. Predseda okresného súdu vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 15. februára 2018 uviedol:

„V súvislosti s podanou ústavnou sťažnosťou [REDAKOVANÉ] na prieťahy v konaní sp. zn. 7P/300/2015, najmä na nečinnosť súdu, súd uvádza, že vo veci boli vykonávané priebežne úkony až do 5.5.2016, keď bol spis predložený znalkyni na vykonanie znaleckého dokazovania. V spise neboli vykonávané úkony až do podania sťažnosti žalobkyňou na nečinnosť súdu. Súd v konaní Spr/26/2017 dňa 24.10.2017 konštatoval, že vo veci od 5.5.2016 do vybavenia sťažnosti nebolo konané, nakoľko spis bol u znalkyne, súd nerozhodol o námietke voči znalkyni a neurgoval podanie znaleckého posudku. Zároveň súd vykonal opatrenie, na základe ktorého došlo k rozhodnutiu o námietke zaujatosti voči znalkyni uznesením zo dňa 20.10.2017, ktoré bolo doručené účastníkom konania a znalkyni s tým, že súd vyčká na vypracovanie znaleckého posudku. Napriek tomuto opatreniu sťažovateľka už 10.11.2017 podala ústavnú sťažnosť. Súd sa teda snažil vykonať nápravu, ale do podania ústavnej sťažnosti prešla krátka doba na to, aby mohlo byť vo veci ďalej konané, nakoľko ešte nebol vypracovaný znalecký posudok. Chronológia úkonov vyplýva z vyjadrenia zákonnej sudkyne Mgr. Marty Hrenčukovej, ktorá je pripojená ako príloha tohto vyjadrenia. Zo spisu vyplýva, že otec maloletého tiež prispel k predĺženiu tohto konania, keď si nepreberal včas zásielky, resp. bezdôvodne namietal ustanovenú znalkyňu.

Navrhujem preto prihliadnuť pri rozhodovaní na správanie sa účastníkov konania a tiež na skutočnosť, že zákonná sudkyňa má okrem prejednávanej veci pridelené iné veci, v roku 2017 vybavila 391 vecí P, rozhodla 392 vecí P, vybavila 80 vecí Ps a rozhodla 89 vecí Ps, čo tiež ovplyvnilo dĺžku konania. V prílohe pripájam aj vyjadrenie sudkyne Mgr. Marty Hrenčukovej.“

7. Zákonná sudkyňa vo vyjadrení k priebehu napadnutého konania okrem chronológie úkonov v namietanom konaní uviedla, že od 7. júla 2017 prietahy sama spôsobilá tým, že nežiadala o predloženie náhradného obalu súdneho spisu obsahujúceho námietku otca maloletého voči súdnej znalkyni, ktorý bol nedopatrením založený do iného súdneho spisu. Uvedenú skutočnosť nespôsobila úmyselne, ale z dôvodu náročnosti agendy starostlivosti súdu o maloletých, ktorú vybavuje dlhodobo. Poukázala na množstvo (zákonnej sudkyňi sa momentálne okrem iných agend pridružuje 70 % zo všetkých vecí týkajúcich sa starostlivosti súdu o maloletých) a na časovú a psychickú náročnosť práce súvisiacej s touto agendou, keďže rozhoduje o osudoch maloletých detí. Navrhovala vedeniu okresného súdu, aby vykonalo opatrenia (odňatie dedičskej agendy, zníženie pridelených vecí týkajúcich sa starostlivosti súdu o maloletých na 50 %, pridelenie vyššieho súdneho úradníka na vybavovanie celej agendy starostlivosti súdu o maloletých), keďže úkony nezvláda fyzicky vykonávať v lehotách určených zákonom. Vedenie okresného súdu rozhodlo iba o znížení pridelených vecí týkajúcich sa starostlivosti súdu o maloletých na 70 % od roku 2017 (predtým 80 %), čo malo vplyv na to, že spôsobilá prietahy v namietanom konaní.

8. Právna zástupkyňa sťažovateľky v stanovisku z 20. februára 2018, ktorým reagovala na vyjadrenie predsedu okresného súdu, uviedla, že *„matka maloletého v zmysle legitímnych očakávaní na spravodlivý proces bez prietahov, pri podávaní samotného návrhu na zvýšenie výživného vychádzala z predpokladu rýchlejšieho rozhodnutia o zvýšení výživného na maloletého syna z tzv. minimálnej výšky.*

Prešlo však viac ako 2,5 roka a je zrejmé, že rozhodnutie vo veci samej nemôže očakávať ani v najbližšom časovom horizonte. Matka maloletého je z nízkej príjmovej skupiny, dnes je už našťastie zamestnaná u [REDAKOVANÉ] s minimálnou mzdou, no v čase podania návrh sa celodenne starala o maloletú dcéru [REDAKOVANÉ] s príjmom, ktorý predstavoval rodičovský príspevok vo výške 203,- €/m. Potreby maloletého nie sú pokryté sumou 26,- €, a matka mu nedokáže pomôcť zo svojho príjmu, pričom otec maloletého je do dnešného dňa zamestnaný u toho istého zamestnávateľa, ako v čase podávania návrhu na súd.

Okresný súd v Rožňave sám skonštatoval prieťahy v predmetnom súdnom konaní, preto je podaná sťažnosť dôvodná.

Matka maloletej sa oboznámila aj s vyjadrením zákonnej sudkyne a sama uznáva, že nápad veci, ktoré musí obsiahnuť, môže spôsobiť individuálne opomenutie, preťaženie jedného človeka. Matka maloletého neviní zákonnú sudkyňu za vzniknutý stav, keďže je rozpis jej pracovných činností, tak náročný ako popisuje. Poukazuje však na to, že sa o pomoc a súdnu ochranu obrátila na všeobecný súd Slovenskej republiky, ktorý mal v zmysle ústavných zásad vybaviť jej vec, tak aby jej maloletého syna zbytočne dlhý čas neponechal bez primeranej výživy. Ide o záujem maloletého, ktorý nemôže byť riadne sledovaný, pri takto dlhom vybavovaní veci. K vyjadreniu zákonnej sudkyne matka maloletého ďalej uvádza, že sama bola svedkom rozsiahleho rozpisu pojednávania zákonnej sudkyne v jeden pojednávací deň. Matka maloletého, ale dodáva, že nedostatočné materiálne a personálne vybavenie súdu, nemôže byť na ujmu účastníkov konania. Samozrejme aj z ľudského hľadiska, by zrejme miera zodpovednosti nemala byť presunutá na vyřázeného sudcu, ale na ustanovizeň súdu ako takú.“

II.

9. Ústavný súd na základe obsahu sťažnosti, k nej pripojených písomností, vyjadrení účastníkov konania a súdneho spisu okresného súdu, ktorý bol ústavnému súdu doručený 23. marca 2017, zistil nasledujúcu chronológiu úkonov v namietanom konaní:

- vec napadla okresnému súdu 31. augusta 2015;
- 8. septembra 2015 bol ustanovený kolízny opatrovník pre maloletého a boli vyžiadané písomné správy – listinné dôkazy;
- 8. decembra 2015 sa konalo prvé pojednávanie, na ktoré sa nedostavil otec maloletého. Svoju neprítomnosť nedostatočne zo zdravotných dôvodov ospravedlnil, a preto bol vyzvaný, aby predložil lekársku správu o svojom zdravotnom stave;
- 2. februára 2016 sa otec maloletého na ďalšie pojednávanie vo veci opätovne nedostavil, okresný súd doručenie nemal vykázané. Pojednávanie bolo odročené na neurčito a bola urgovaná doručenka od otca maloletého;

- 31. marca 2016 okresný súd pojednával v prítomnosti oboch rodičov. Pojednávanie bolo odročené na neurčito z dôvodu ďalšieho dokazovania – nariadenia znaleckého dokazovania z odboru psychológie;

- 4. apríla 2016 okresný súd uznesením nariadil vo veci znalecké dokazovanie z odboru psychológie súdnou znalkyňou;

- 5. mája 2016 bol súdny spis zaslaný súdnej znalkyni;

- 9. mája 2016 otec maloletého podal námietku proti osobe súdnej znalkyne s uvedením, že môže byť zaujatá voči jeho osobe;

- 16. mája 2016 okresný súd vyzval otca, aby obratom oznámil dôvody, pre ktoré namieta osobu znalca. Otec maloletého výzvu okresného súdu neprevzal a zásielka sa vrátila okresnému súdu s uvedením, že v odbernej lehote nebola prevzatá;

- 10. júna 2016 okresný súd otca maloletého opätovne vyzval, aby oznámil dôvody, pre ktoré namieta osobu súdnej znalkyne;

- otec maloletého výzvu prevzal 1. júla 2016 a v rovnaký deň okresnému súdu oznámil, že súdna znalkyňa môže byť zaujatá voči jeho osobe vzhľadom na prebiehajúce konanie, ktoré je netransparentné, tendenčne vedené v prospech matky, silne účelové, a žiada o ustanovenie nového súdneho znalca;

- uznesením okresného súdu sp. zn. 7 P 300/2015 z 20. októbra 2017 bolo rozhodnuté tak, že súdna znalkyňa nie je vylúčená z podania znaleckého posudku vo veci. Otec maloletého však ani toto uznesenie okresného súdu neprevzal, zásielka sa vrátila z pošty s uvedením, že adresát je na uvedenej adrese, ktorú otec maloletého uvádzal ako adresu korešpondenčnú, neznámy;

- 2. novembra 2017 mu preto okresný súd zásielku s uvedeným uznesením doručoval na adresu jeho trvalého pobytu a opätovne doručil aj na ním uvádzanú korešpondenčnú adresu. Zásielka z tejto adresy sa vrátila s uvedením, že adresát je neznámy a neprevzal zásielku ani na adrese trvalého pobytu v odbernej lehote a bola vrátená okresnému súdu;

- 4. decembra 2017 okresný súd požiadal Obvodné oddelenie Policajného zboru [REDAKOVANÉ] (ďalej len „obvodné oddelenie [REDAKOVANÉ]“) o doručenie uvedeného uznesenia otcovi maloletého. Po urgencii obvodné oddelenie [REDAKOVANÉ] 12. januára 2018 okresnému súdu oznámilo, že zásielka otcovi maloletého nebola doručená, lebo na uvedenej adrese nebol

zastihnutý a od susedov bolo zistené, že so svojou družkou sa odsťahovali na presne nezistené miesto v [REDACTED];

- 16. januára 2018 okresný súd požiadal Obvodné oddelenie Policajného zboru [REDACTED] (ďalej len „obvodné oddelenie [REDACTED]“) o vypátranie terajšieho pobytu otca maloletého;

- 27. januára 2018 obvodné oddelenie [REDACTED] okresnému súdu oznámilo, že bolo vykonané šetrenie u otca, ktorý nemá uvedenú konkrétnu adresu pobytu. Nepodarilo sa zistiť miesto jeho pobytu. Jeho družka býva na adrese [REDACTED]. Iný pobyt menovaného sa zistiť nepodarilo. Lustráciou v registri obyvateľov bolo zistené, že trvalý pobyt otca je naďalej na adrese [REDACTED], a bolo zistené aj to, že otec maloletého je zamestnaný spoločnosťou [REDACTED];

- 15. januára 2018 bolo otcovi maloletému doručované opätovne uznesenie na adresu trvalého pobytu, ako aj na adresu zamestnávateľa. Otec maloletého zásielku s uznesením okresného súdu prevzal prostredníctvom svojho zamestnávateľa, ktorý mu zásielku doručil a doručenkou vrátil okresnému súdu 30. januára 2018. Následne bolo zistené, že otec maloletého uznesenie tunajšieho súdu na adrese svojho zamestnávateľa prevzal 26. januára 2018;

- 2. februára 2018 okresný súd vyžiadal súdny spis od súdnej znalkyne;

- 12. februára 2018 bolo okresnému súdu doručené odvolanie otca maloletého proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 7 P 300/2015 z 20. októbra 2017. Zároveň otec maloletého podal námietku zaujatosti proti zákonnej sudkyni;

- 15. februára 2018 bol náhradný súdny spis predložený Krajskému súdu v Košiciach, ktorý uznesením sp. zn. 11 NcC 5/2018 z 28. februára 2018 rozhodol, že vracia vec okresnému súdu ako bezdôvodne predloženú na rozhodnutie o námietke zaujatosti zákonnej sudkyni. Zároveň Krajský súd v Košiciach uznesením sp. zn. 8 CoP 57/2018 z 28. februára 2018 odmietol odvolanie otca maloletého proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 7 P 300/2015 z 20. októbra 2017.

10. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa

s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva uvedeného v bode 1.

III.

11. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

12. Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov.

13. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

14. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

15. Základnou povinnosťou súdu a zákonného sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

16. Táto povinnosť súdu a zákonného sudcu vychádzala z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná. Od 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) a zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“), ktoré nahradili Občiansky súdny poriadok, pričom čl. 12 CMP upravuje zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania. Podľa § 100 ods. 1 OSP len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá (obdobne § 157 ods. 1 CSP v spojení s § 2 ods. 1 CMP).

17. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priesťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

18. Ústavný súd konštatuje, že predmetom namietaného konania je úprava styku maloletého s otcom a zvýšenie výživného pre maloletého. Je to teda vec, ktorej povaha si vyžaduje osobitnú starostlivosť všeobecného súdu o naplnenie účelu súdneho konania, čo okrem iného znamená, že všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (mutatis

mutandis I. ÚS 19/00, I. ÚS 145/03, I. ÚS 142/03, I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07).

19. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že konania o návrhoch na úpravu styku otca s maloletým a zvýšenie výživného pre maloletého tvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Ústavný súd nepovažuje prerokúvanú vec za právne zložitú. Čiastočne ide o skutkovo zložitejšiu vec najmä vzhľadom na potrebu znaleckého dokazovania, ale ani prípadná skutková zložitost' prejednávanej veci nemôže ospravedlniť skoro trojročnú dĺžku tohto konania.

20. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd pri preskúmaní súdneho spisu okresného súdu zistil, že s'ťažovateľka svojím správaním neprispela k predĺženiu tohto konania. S'ťažovateľka je v konaní aktívna, reagovala v stanovených lehotách na výzvy okresného súdu. V predmetnom konaní zároveň žiadala okresný súd, aby vo veci nariadil nový termín pojednávania (táto žiadosť z 26. mája 2017 bola okresnému súdu doručená 30. mája 2017, pozn.), a tiež podala s'ťažnosť predsedovi okresného súdu na zbytočné priet'ahy.

21. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv s'ťažovateľky, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku jeho postupu došlo k porušeniu uvedeného základného práva, ústavný súd zistil, že to tak je, a to napriek tomu, že plynulému postupu nebránila žiadna zákonná prekážka v konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04). Ústavný súd predovšetkým poukazuje na to, že namietané konanie nie je ani po skoro troch rokoch právoplatne skončené. Ústavný súd konštatuje neefektívne a nesústreďené správanie okresného súdu, ktoré v spojitosti s celkovou dĺžkou súdneho konania mali za následok zistenie zbytočných priet'ahov. Okresný súd totiž nezvolil taký procesný postup v súdnom konaní smerujúci k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa s'ťažovateľka nachádzala.

22. Neefektívny postup okresného súdu vzhľadom na ústavný súd po nariadení znaleckého dokazovania, ktoré doteraz neprispelo k rozhodnutiu vo veci samej. Okresný súd určil súdnej znalkyni lehotu na vypracovanie znaleckého posudku, a to do 30 dní od doručenia súdneho spisu okresného súdu súdnej znalkyni. Keďže znalecký posudok nebol doteraz vypracovaný, je zrejmé, že súdna znalkyňa prekročila lehotu na vypracovanie znaleckého posudku.

23. Okresný súd pritom mohol postupovať podľa § 16 ods. 4 zákona č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, podľa ktorého je zadávateľ oprávnený pred vykonaním úkonu znaleckej činnosti prekonzultovať so znalcom znalecké otázky, prerokovať uplatnenie nároku na preddavok podľa § 2 ods. 6 písm. a) a možnosti znalca vykonať úkon znaleckej činnosti v požadovanej lehote.

24. Podobnú úpravu obsahuje § 51a ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení v platnom v čase nariadenia znaleckého dokazovania, podľa ktorého pred ustanovením znalca je potrebné zistiť možnosti uskutočnenia úkonu znaleckej činnosti včas, ozrejmiť mu obsah a rozsah znaleckého dokazovania a zistiť predpokladanú výšku znalečného. Ak je to možné, vyberie sa od účastníkov vždy primeraný preddavok na trovy tohto dokazovania. Ak ide o vec zložitú, je potrebné so znalcom ešte pred ustanovením konzultovať správnosť zadaných úloh, podať mu potrebné vysvetlenia zo súdnych spisov a skutočností, ktoré sú významné z hľadiska posudzovania veci. Je potrebné dbať na to, že úlohou znalca nie je vykonávať hodnotenie dôkazov a ani riešiť právne otázky.

25. Citované ustanovenia upravujú štádium, ktoré je veľmi dôležité z hľadiska predchádzania sporom, ktoré môžu v budúcnosti vzniknúť medzi zadávateľom a súdnym znalcom (napr. čo sa týka dĺžky vykonávania znaleckého úkonu, výšky znalečného). Jeho predmetom by mala byť najmä formulácia otázok korešpondujúcich so sledovaným cieľom dokazovania, zisťovanie rozsahu znaleckého skúmania a od toho sa odvíjajúca výška

znalečného, preddavku na znalečné, dĺžka vypracovávanía znaleckého úkonu, zistenie, či predmet znaleckého skúmania spadá pod odbornosť znalca alebo či nie je vhodnejšie pribrať iného súdneho znalca, pretože oslovený súdny znalec bol ustanovený aj v ďalších konaniach, a teda je vyťažený.

26. Z uvedeného postupu okresného súdu je zrejmé, že ak by postupoval dôsledne podľa citovaných ustanovení, mohol sa vyhnúť extrémne dlhému obdobiu na vypracovanie znaleckého posudku (v súčasnosti skoro dva roky od nariadenia znaleckého dokazovania, čo nemožno akceptovať). Zo súdneho spisu okresného súdu totiž nevyplýva, že by okresný súd urgoval vypracovanie znaleckého posudku, čo skonštatoval aj predseda okresného súdu. Zároveň nevyplýva, že by súdna znalkyňa žiadala o predĺženie lehoty na vypracovanie znaleckého posudku, resp. že by oznámila okresnému súdu dôvod, pre ktorý nemožno od nej očakávať vypracovanie znaleckého posudku. Okresný súd mal dostatok zákonných možností a opatrení na zabránenie priesťahov po nariadení znaleckého dokazovania prostredníctvom aj poriadkových opatrení (§ 53 ods. 1 OSP alebo § 102 ods. 1 CSP v spojení s § 2 ods. 1 CMP), resp. im mohol účinne predchádzať.

27. Za nesústredný postup okresného súdu považuje ústavný súd najmä opakované doručovanie uznesenia okresného súdu sp. zn. 7 P 300/2015 z 20. októbra 2017 otcovi maloletého prostredníctvom príslušného oddelenia Policajného zboru z dôvodu jeho nedoručenia otcovi maloletého na okresnému súdu známe adresy v [REDACTED]. Okresný súd mohol predmetné uznesenie doručovať otcovi maloletého priamo na adresu jeho zamestnávateľa. Okresný súd totiž takýmto spôsobom doručoval aj iné písomnosti otcovi maloletého (tieto poštové zásielky boli otcom maloletého opakovane preberané, pozn.), čím sa konanie predĺžilo minimálne o dva mesiace.

28. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným priesťahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania. Aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez

zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. IV. ÚS 164/03, IV. ÚS 121/04, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 380/08, I. ÚS 158/2010).

29. Ústavný súd sa priklonil k názoru sťažovateľky, že k zbytočným priet'ahom v konaní došlo, aj keď v predmetnej veci okresný súd vykonával v konaní procesné úkony. Namietané konanie v takej citlivej veci pre maloletého a jeho matku nie je právoplatne skončené ani po skoro troch rokoch od jeho začatia, čo z ústavnoprávneho hľadiska nie je akceptovateľné. Je zrejmé, že len rýchla ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, šetriaca náklady nielen účastníkov konania, ale aj samotného súdu a pôsobí aj preventívno-výchovne či stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov.

30. Argumentáciu zákonnej sudkyne okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti o jej dlhodobej značnej pracovnej vyťažnosti nemohol ústavný súd, poukazujúc na svoju štandardnú judikatúru (napr. I. ÚS 38/03, III. ÚS 155/2010), uznať, pretože námietka neprimeraného zaťaženia pri vybavovaní agendy nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 52/99, III. ÚS 17/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní.

31. Zohľadňujúc doterajšiu dĺžku namietaného konania, predmet sporu, jeho význam pre sťažovateľku, dospel ústavný súd k záveru, že v jeho doterajšom priebehu došlo k zbytočným priet'ahom, ktoré boli spôsobené nesústredenou a neefektívnou činnosťou okresného súdu. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu

v namietanom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

32. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

33. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 300/2015 konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

34. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

35. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

36. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

37. Sťažovateľka v sťažnosti žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 € z dôvodu, že konanie okresného súdu predstavuje pre sťažovateľku

„dlhotrvajúcu právnu neistotu na úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému a má pre ňu neúnosné hlavne finančné zaťaženie“.

38. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

39. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 7 P 300/2015, povahu zisteného porušenia a berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu považoval ústavný súd priznanie sumy 1 000 € sťažovateľke za primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku nálezu).

40. Ústavný súd preto nevyhovел v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde časti sťažnosti, v ktorej sťažovateľka žiadala priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu 1 000 €. Z uvedených dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 5 výroku tohto rozhodnutia.

41. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

42. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľke ústavný súd vychádzal z ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov právneho zastúpenia pred ústavným súdom v sume 312,34 € (2 úkony právnej pomoci

po 147,33 €, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a písomné podanie sťažnosti na ústavnom súde, 2x paušálna náhrada hotových výdavkov po 8,44 €). Z uvedených dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

43. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

44. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok; to neplatí, ak rozhodnutím orgánu medzinárodnej organizácie zriadeného na uplatňovanie medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná, vznikne Slovenskej republike povinnosť v konaní pred ústavným súdom znovu preskúmať už prijaté rozhodnutie ústavného súdu (čl. 133 ústavy).

V Košiciach 12. apríla 2018